

УДК 378: 338.2

БРЕУС С.В.

Київський національний університет технологій та дизайну

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПУ ДО ЯКІСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ СОЦІАЛЬНО НЕЗАХИЩЕНИХ ВЕРСТВ НАСЕЛЕННЯ

Розвиток теоретико-методичного обґрунтування сутності економіки знань, її ролі в розвитку економіки країни в умовах глобалізації, формування практичних рекомендацій щодо здійснення ефективного співробітництва держави, вищих навчальних закладів (ВНЗ) та роботодавців у контексті економічного забезпечення доступу соціально-незахищених верств населення до якісної вищої освіти.

При написанні статті використовувались такі основні методи: узагальнення і систематизація теоретичних підходів та емпіричних результатів, що містяться в науковій літературі; порівнянь-зіставлень, економіко-математичних розрахунків; метод економічного аналізу; загальнонаукові прийоми аналізу і синтезу.

В умовах глобалізації вища освіта відіграє важливу роль у розвитку як окремої країни, так і світу в цілому. Відбувається перехід до економіки, яка базується на знаннях. Він визначається появою нових досягнень науки і техніки та їх швидким поширенням практично у всіх сферах, а також значними структурними зрушеннями в результаті збільшеної інноваційної активності і глобалізацією наукових і технологічних знань. Системі вітчизняної вищої освіти в контексті співробітництва держави, ВНЗ та роботодавців притаманні певні проблеми, які негативно впливають на можливість її отримання населенням, яке не відноситься до соціально незахищених верств, проте має право на навчання за рахунок коштів державного бюджету відповідно до результатів зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО).

Визначені основні напрями здійснення ефективного співробітництва держави, ВНЗ та роботодавців у контексті економічного забезпечення доступу соціально незахищених верств населення до якісної вищої освіти з урахуванням потреб економіки.

У статті розглянуті основні аспекти, пов'язані з визначенням ролі економіки знань у розвитку економіки країни в умовах глобалізації, формуванням практичних рекомендацій щодо здійснення ефективного співробітництва держави, вищих навчальних закладів та роботодавців у контексті економічного забезпечення доступу соціально незахищених верств населення до якісної вищої освіти.

Ключові слова: економіка знань, вища освіта, соціально незахищені верстви населення, ринок праці, держава, ВНЗ, роботодавці.

Вступ. У суспільстві, котре базується на міцному фундаменті знань, на перший план виходять люди, які володіють цими знаннями, здатні застосувати їх на практиці і створити нові знання. Навчання, знання, інформація роблять людину компетентною у своїй діяльності, являються основою розвитку інноваційної економіки [1].

Даній тематиці певною мірою присвячені праці таких науковців: В. Андрущенко, А.Бойко, Д. Дзвінчук, В. Журавський, В. Кошин, В. Кремень, В. Кушерець, О. Луговий, О. Ляшенко, С. Максименко, М. Михальченко, В. Огнев'юк, В. Семиноженко, В. Ткаченко, Л. Федулова та інших. Проте, на сьогодні практично відсутні цілісні наукові дослідження, присвячені комплексному аналізу та формуванню практичних рекомендацій щодо розроблення і реалізації ефективної взаємодії держави, ВНЗ та роботодавців в контексті економічного забезпечення доступу соціально незахищених верств населення до якісної вищої освіти.

В Україні розірваний зв'язок між освітою, наукою і виробництвом через те, що підприємства в умовах загострення конкуренції на світових товарних ринках, не досить потужної вітчизняної економіки та низької державної підтримки не є спроможними фінансувати науково-дослідні роботи та вітчизняну науку (зокрема, у вишах) або просто не зацікавлені у вкладенні коштів у формування інтелектуального потенціалу нації.

Постановка завдання. В Україні важливою залишається роль держави в створенні умов отримання освіти студентами та адаптації молодих фахівців на вітчизняному ринку праці. У цьому контексті особливої уваги з боку держави потребують ті студенти, які відносяться до соціально незахищених верств населення, адже вони в силу об'єктивних причин є найбільш економічно вразливими в сучасних умовах і потребують посиленої уваги та підтримки з боку держави. Проте, в Україні підтримка держави цих категорій населення носить більшою мірою декларативний характер. На законодавчому рівні право на позаконкурсний вступ до вишів соціально незахищених верств населення гарантуються низкою нормативно-правових актів.

Поза конкурсом у 2014 році, як і минулого року, зараховуються такі вступники [2]: особи, яким, відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», надане таке право; дітисироти та діти, позбавлені батьківського піклування, а також особи з їх числа віком від 18 до 23-х років відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 5 квітня 1994 року № 226 «Про покращення виховання, навчання, соціального захисту та матеріального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування»; інваліди I та II груп і діти-інваліди віком до 18-ти років, яким не протипоказане навчання за вибраним напрямом (спеціальністю), відповідно до Закону України «Про основи соціальної

захищеності інвалідів в Україні»; особи, яким, відповідно до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», надане таке право; особи, яким, відповідно до Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці», надане таке право; діти, батьки яких загинули або стали інвалідами на вугледобувних підприємствах, при вступі на навчання за гірничими спеціальностями відповідно до Указу Президента України від 19 травня 1999 року № 524 «Про державну допомогу дітям, які вчаться за гірничими спеціальностями і чий батьки загинули або стали інвалідами на вугледобувних підприємствах»; діти військовослужбовців Збройних Сил України, інших військових формувань, працівників правоохоронних органів, які загинули під час виконання службових обов'язків, відповідно до Указу Президента України від 21 лютого 2002 року № 157 «Про додаткові заходи щодо посилення турботи про захисників Вітчизни, їх правового і соціального захисту, покращення військово-патріотичного виховання молоді»; члени сімей шахтарів і гірничорятувальників, які загинули внаслідок аварії, що сталась на орендному підприємстві «Шахта імені О. Ф. Засядька», згідно з додатком 4 до постанови Кабінету Міністрів України від 9 січня 2008 року № 6 «Деякі питання соціального захисту членів сімей загиблих шахтарів та гірничорятувальників».

Кількість місць для осіб, які зараховуються поза конкурсом, установлюється приймальною комісією ВНЗ й не повинна перевищувати 25 відсотків від обсягу державного замовлення за кожним напрямом (спеціальністю) у ВНЗ, але не менше одного місця. У випадку встановлення такої квоти зарахування осіб пільгових категорій відбувається за конкурсом відповідно до конкурсного бала вступника [2].

В Україні наявність великої кількості ВНЗ створює ілюзію доступності до освіти усіх категорій населення, проте у зв'язку з низьким рівнем доходу населення та високими цінами на навчання доступ до вищої освіти обмежений для категорій населення, які відносяться до соціально незахищених. Так, незважаючи на зменшення у 2012-2013 навчальному році в Україні кількості ВНЗ з 846 до 823 [3] (серед них у 2013 році функціонувало державної форми власності 425 закладів, комунальної форми власності – 221, приватної форми власності – 177, 199 університетів, 64 академії, 89 інститутів, 243 коледжі, 109 технікумів, 118 училищ та 1 консерваторія [4]) на фоні середньої заробітної в Україні на рівні близько 3 тис. грн і того, що 78% населення перебуває за межею бідності ціни на рівні 10-20 тис. грн в рік (середня вартість навчання у провідних ВНЗ) є непосильним тягарем для більшості українців [5].

Одне з важливих завдань ВНЗ полягає у підготовці конкурентоспроможних як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку праці фахівців. За цих умов виникає необхідність підвищення якості освіти, адже на

сучасному етапі розвитку економіки України освітянська сфера, у тому числі і вища, знаходиться під впливом негативних факторів, які пов'язані, зокрема, з недостатньо ефективним механізмом розподілу бюджетних коштів (для України проблемою є не рівень фінансування, який фактично відповідає зазначеному у Законі України «Про освіту» – 10% ВВП [6], а неефективний механізм розподілу державних фінансових коштів). Це особливо актуально з точки зору економічного забезпечення доступу соціально незахищених верств населення до якісної вищої освіти. Адже на фоні того, що згідно з Конституцією (ст. 1) [7] Україна є соціальною державою, вона повинна забезпечувати підтримку соціально незахищених верств населення, які не можуть на рівні конкурувати з іншими абітурієнтами при вступі до ВНЗ.

Проте, у зв'язку з надмірною кількістю пільг при вступі до ВНЗ знижується можливість доступу до вищої освіти категорій населення, які не відносяться до пільгових, однак мають право на вступ у відповідності з результатами ЗНО.

Болонський процес, який впроваджує Україна не передбачає жодних пільг при вступі, у розвинутих європейських країнах активно працюють приватні фонди, які дають стипендії різним категоріям студентів [8].

За даними [9; 10; 11] з урахуванням рейтингових позицій вітчизняних вишів, які згідно рейтингу МОН у 2013 році відносяться до групи «Технологічні, будівництва та транспорту» [12] був проведений аналіз, результати якого наведені у таблиці 1, при формуванні котрої також враховані дані рейтингів ТОП-200 Україна, Компас, Webometrics [13; 14; 15; 16; 17] (поширені у вітчизняній практиці оцінювання експертами вишів).

При формуванні таблиці 1 був здійснений відбір серед 31 ВНЗ за рейтингом МОН 2013 [12], які відносяться до групи «Технологічні, будівництва та транспорту» були відібрані виші, котрі входять до 10 за критерієм збільшення кількості студентів з правом позаконкурсного вступу. В систему порівняння не був включений Вищий навчальний заклад «Державний інститут підготовки та перепідготовки кадрів промисловості» у зв'язку з відсутністю у ньому місць державного замовлення.

Таблиця 1

Рейтинг вишів у 2011-2013 роках за рейтинговими позиціями вишів у рейтингу МОН у 2013 році (авторська розробка, сформовано за даними [9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17]).

Обсяг державного замовлення	Кількість прийнятих на навчання з правом позаконкурсного вступу	Рейтинг Компас, місце у загальному рейтингу	Рейтинг ТОП-200 Україна, місце у загальному рейтингу	Рейтинг Weebometrics, місце у загальному рейтингу	Консолідований рейтинг, місце у загальному рейтингу	Обсяг державного замовлення	Кількість прийнятих на навчання з правом позаконкурсного вступу	Рейтинг Компас, місце у загальному рейтингу	Рейтинг ТОП-200 Україна, місце у загальному рейтингу	Рейтинг Weebometrics, місце у загальному рейтингу	Консолідований рейтинг, місце у загальному рейтингу	Обсяг державного замовлення	Кількість прийнятих на навчання з правом позаконкурсного вступу	Рейтинг Компас, місце у загальному рейтингу	Рейтинг ТОП-200 Україна, місце у загальному рейтингу	Рейтинг Weebometrics, місце у загальному рейтингу	Консолідований рейтинг, місце у загальному рейтингу
2011 рік						2012 рік						2013 рік					
3 місце у рейтингу МОН-2013. Одеська державна академія технічного регулювання та якості*																	
25	2	110	201	138	28	63	12	195	201	322	28	307	8	97	201	261	29
9 місце у рейтингу МОН-2013. Одеська державна академія будівництва та архітектури																	
423	7	22	113	138	16	671	21	35	113	222	19	1230	33	48	113	195	19
10 місце у рейтингу МОН-2013. Київський національний університет технологій та дизайну																	
523	14	61	26	99	6	852	50	38	26	67	3	1425	54	37	25	82	4
14 місце у рейтингу МОН-2013. Одеська національна академія харчових технологій																	
448	8	23	36	138	7	561	29	37	38	99	6	1437	56	40	40	91	6
15 місце у рейтингу МОН-2013. Донбаська національна академія будівництва і архітектури																	
422	24	54	175	105	21	837	83	121	174	120	22	1342	112	82	164	156	20
16 місце у рейтингу МОН-2013. Державний вищий навчальний заклад «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»																	
502	13	29	73	138	11	593	30	19	72	165	11	2352	55	19	75	142	11
23 місце у рейтингу МОН-2013. Харківський національний університет будівництва та архітектури																	
313	10	30	90	125	13	445	30	23	91	182	13	1045	44	44	95	164	15
26 місце у рейтингу МОН-2013. Національний університет водного господарства та природокористування																	
709	7	26	72	138	10	927	71	34	71	134	10	1843	86	30	70	102	10
27 місце у рейтингу МОН-2013. Чернігівський державний технологічний університет																	
226	9	53	145	76	17	508	33	57	146	74	12	975	44	42	142	55	12
28 місце у рейтингу МОН-2013. Черкаський державний технологічний університет																	
270	10	112	148	138	27	861	52	177	147	146	21	1504	48	78	145	150	18

*Відповідно до Розпорядження Кабінету Міністрів України від 26 січня 2011 року № 57-р Одеський державний інститут вимірювальної техніки реорганізовано в Одеську державну академію технічного регулювання та якості.

Аналіз даних таблиці 1 свідчить про збільшення кількості студентів, прийнятих на навчання з правом позаконкурсного вступу у 2013 році порівняно з 2011 роком. Так до 10 вишів за цим критерієм ввійшли такі:

1. Національний університет водного господарства та природокористування (12,29 рази).
2. Одеська національна академія харчових технологій (7 раз).
3. Чернігівський державний технологічний університет (4,89 рази).
4. Черкаський державний технологічний університет (4,8 рази).
5. Одеська державна академія будівництва та архітектури (4,71 рази).
6. Донбаська національна академія будівництва і архітектури (4,67 рази).
7. Харківський національний університет будівництва та архітектури (4,4 рази).
8. Державний вищий навчальний заклад «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури» (4,23 рази).
9. Одеська державна академія технічного регулювання та якості (4 рази).
10. Київський національний університет технологій та дизайну (3,86 рази).

Проте обсяги державного замовлення у цих вишах зростали більш помірними темпами. Стосовно ж рейтингових позицій зазначених вишів відповідно до послідовності їх розподілу у таблиці 1 відповідно з порядковим номером у рейтингу МОН-2013, то лише 3 ВНЗ увійшли до цього списку:

1. Одеська державна академія технічного регулювання та якості (3 місце в рейтингу МОН у 2013 році) у 2013 році порівняно з 2011 роком рейтингові позиції за консолідованим рейтингом погіршились (29 місце проти 28 місця), підвищилось місце лише за рейтингом Компас – 97 проти 110 місця.

2. Одеська державна академія будівництва та архітектури (9 місце в рейтингу МОН у 2013 році) у 2013 році порівняно з 2011 роком рейтингові позиції за консолідованим рейтингом погіршились (19 місце проти 16 місця і залишалось таке ж як у 2012 році), підвищилось місце лише за рейтингом Webometrics у 2013 році (195 місце) порівняно з 2012 роком (222 місце).

3. Київський національний університет технологій та дизайну (10 місце в рейтингу МОН у 2013 році) у 2013 році порівняно з 2011 роком рейтингові позиції за консолідованим рейтингом покращились (4 місце відносно 6 місця, але погіршилось відносно 2012 року), підвищення становило також за рейтингом Webometrics у 2013 році (82 місце проти 99 місця), за рейтингом

ТОП-200 Україна (25 проти 26 місця) та за рейтингом Компас (37 відносно 61 місця). Хоча позиції за консолідованим рейтингом порівняно з 2012 роком дещо погіршились (4 місце проти 3 місця та рейтинг Webometrics – 82 порівняно з 67 місцем).

В цілому можна зазначити, що проблему для економіки становлять не тільки пільговики (жоден з ВНЗ не прийняв на навчання 25% абітурієнтів від обсягу державного замовлення за кожним напрямом або спеціальністю). Спостерігається невідповідність рейтингових позицій вишів (адже рейтинг можна вважати індикатором «якості освітніх послуг, які надає ВНЗ та його конкурентоспроможності») потребам абітурієнтів, економіки та недостатньо виважена політика держави по відношенню до вітчизняних вишів, яка проявляється у розподілі державного замовлення. Зазначене сприяє деформуванню ринку праці, призводить до поглиблення дисбалансу між попитом та пропозицією професій (адже при виборі напряму підготовки орієнтація йде, в першу чергу, на необґрунтований попит на певні спеціальності без урахування потреб економіки) і негативно впливає на забезпечення економічного зростання країни в цілому.

Зокрема у 2013 році на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр найбільше подано заяв на «філологію (майже 47 тис. заяв), правознавство (близько 30 тис.), фінанси і кредит (24 тис.), менеджмент (24,7 тис.), економіка підприємства (19,4 тис.), облік і аудит (більше 18 тис.), комп'ютерні науки (14,5 тис.), туризм (12,6 тис.), комп'ютерна інженерія (майже 11 тис.) і маркетинг (10 тис.)» [18]. Така ситуація характерна і для тих верств населення, які відносяться до соціально незахищених.

За даними [19] до 20 найперспективніших професій десятиліття відносять такі: продавець, IT-фахівець, інженер з автоматизації виробництва, маркетолог, інженер комунального обслуговування, агроінженер, технолог з виробництва і переробки харчової продукції, технолог побутового обслуговування, логістик, юрист (господарське право), енергетик, ветеринар, фармаколог, фінансист, інженер зв'язку, практичний психолог, генетик, біохімік, робототехнік, нано-інженер.

За результатами проведеного фондом «Демократичні ініціативи» за сприяння Українського Союзу промисловців і підприємців було проведено опитування експертів загальною кількістю 40 роботодавців, які представляли різні сфери бізнесу. З них третина здійснюють пряму співпрацю з університетами з метою пошуку майбутніх кадрів [20]. За оцінкою експертів розрив між запитами ринку та пропозиціями вишів зумовлений насамперед дією трьох взаємопов'язаних чинників: незнання та нерозуміння викладачами потреб майбутньої діяльності випускників (25 експертів), відстороненість бізнесу від вирішення проблем вищої школи (24 експерти) та відсутність

мотивації ВНЗ щодо наближення до ринку праці (22 експерти) [20].

Приблизно половина експертів вказують також на недосконалість системи держзамовлення, яка відірвана від ринку праці та на слабкість матеріально-технічної бази ВНЗ. Половина експертів вважає, що необхідна зміна принципів розподілу держзамовлення з метою заохочення найкращих вишів [20]. Менше половини експертів повністю підтримують необхідності залучення бізнесу до проблем вищої школи, вважаючи, що бізнес має стати рівноправним партнером у вирішенні проблем вищої школи, натомість чверть вважає, що бізнес має підключатися у вирішенні лише окремих проблем, а ще чверть взагалі проти такого втягування бізнесу у проблеми вишів, оскільки, на їх думку, бізнес платить податки, забезпечує бюджет, а за решту має відповідати держава [20].

Більша половина експертів (26) вважає, що участь роботодавців в покращенні практичної підготовки випускників має здійснюватися через надання можливостей проходити практику, через направлення своїх фахівців до вишів для ведення практичних курсів (21 експерт), через фінансування викладання практично орієнтованих дисциплін (10 експертів). 22 експертів з опитаних підтримали ідею надання стипендій найбільш талановитим студентам підтримало, водночас внесення благодійних внесків до вишів вважають доцільним лише 6 експертів [20].

Висновки. Враховуючи зазначене можна констатувати, що в Україні, де попит на нові знання з боку виробництва є незначним, важливим залишається ефективне співробітництво держави, ВНЗ та роботодавців у контексті економічного забезпечення доступу соціально-незахищених верств населення до якісної вищої освіти з урахуванням потреб економіки. До основних напрямів співробітництва можуть бути віднесені такі:

1. Удосконалення зовнішньої оцінки якості професійної освіти на основі більш широкої участі в ній громадських і професійних організацій, формуючи критерії об'єктивної зовнішньої оцінки на принципах взаємодії ринку праці і сфери освіти [21].

2. Спільна розробка з роботодавцями нормативної бази: розробка державних освітніх стандартів, розробка і коректування основних освітніх програм [21].

3. Здійснення виваженого підходу та врахування при визначенні обсягів фінансування вишів та бюджетного замовлення: профільності ВНЗ з урахуванням потреб економіки в фахівцях, які здобувають у цих ВНЗ вищу освіту; кількості поданих заяв протягом певного періоду часу в динаміці абітурієнтами, які вступають з правом позачергового вступ до ВНЗ після технікуму/коледжу або профтехучилища лише для тих абітурієнтів, які послідовно здійснюють навчання за профілем. Це може бути виправданим з

точки зору забезпечення потреб економіки і послідовного підвищення рівня знань.

4. Участь роботодавців у роботі різних експертних комісій, насамперед при акредитації вишів. Можливо також створення комісій, з метою виявлення рівня підготовки студентів, з ініціативи роботодавців, професійних співтовариств. При цьому слід звернути увагу на те, що учасники експертних комісій повинні бути підготовлені до такої роботи і змогли б об'єктивно судити про якість підготовки [21].

5. Здійснення постійного моніторингу вишів задля подальшого їх перепрофілювання, реорганізації або ліквідації. Критеріями можуть слугувати як вітчизняні, так і міжнародні університетські рейтинги.

Список використаної літератури

1. Боголіб Т.М. Розвиток інноваційної економіки і елітна освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dissertlib.com/left_menu%20папка/rozvitok.php.

2. Зарахування поза конкурсом та пільгові категорії абітурієнтів [Електронний ресурс]. – Режим доступу:// <http://osvita.ua/vnz/consultations/10023/>.

3. В Україні зменшилася кількість ВНЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://vidido.ua/index.php/pogliad/article/v_ukraini_zmenshilasja_kil_kist_vishiv/.

4. У МОН підрахували кількість ВНЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lovi-moment.com.ua/novyny-vnz/zagalni/21903-2013-05-15-20-36-08.html>.

5. Депутати хочуть зменшити вартість навчання в ВНЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studiarium.net/page/360-deputati-hochut-zmenshiti-vartist-navchannja-v-vnz>

6. Про освіту: Закон України від 23.05.1991 № 1060-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.

7. Конституція України Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

8. Яценко А. Навіщо пільги для вступу до вузів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://human-rights.unian.net/ukr/detail/191845>.

9. Вступна кампанія 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vstup.info/2011/>

10. Вступна кампанія 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.vstup.info/2011/.

11. Вступна кампанія 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

www.vstup.info/2013/.

12. Рейтинг МОН – 2013. Національна система рейтингового оцінювання вищих навчальних закладів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua/img/zstored/files/Рейтинг_МОН_2013.doc.

13. Консолідований рейтинг вузів України 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.lp.edu.ua/index.php?id=7670&L=0>.

14. Рейтинг Webometrics (станом на 02.08.2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.euroosvita.net/index.php/?category=1&id=2776.

15. Рейтинг університетів України III, IV рівнів акредитації Топ-200 Україна у 2012 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.euroosvita.net/index.php/?category=49&id=1661.

16. Рейтинг університетів України III, IV рівнів акредитації Топ-200 Україна у 2013 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.euroosvita.net/index.php/?category=49&id=265622.

17. Консолидированный рейтинг вузов Украины 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uchis.com.ua/2013/07/k-ranking-vnz-2013.html>.

18. Абітурієнти 2013 року хочуть навчатися на філологів, юристів та економістів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dt.ua/UKRAINE/abituriyenti-2013-roku-hochut-navchatisya-na-filologiv-yuristiv-ta-ekonomistiv-124945.html>.

19. ТОП-20 найперспективніших професій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/person/2009/08/28/25602/>.

20. Український випускник: погляд роботодавця ghgjuk [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/ua/publications/press-relizy/ukrainskii-vip.htm>.

21. Свіжевська С.А. Особливості залучення роботодавців та студентів для оцінки якості освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nmu.org.ua/ua/content/infrastructure/structural_divisions/science_met_de/p/statti_aksr/967.pdf.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ: ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ДОСТУПА К КАЧЕСТВЕННОМУ ВЫСШЕМУ ОБРАЗОВАНИЮ СОЦИАЛЬНО НЕЗАЩИЩЕННЫХ СЛОЕВ НАСЕЛЕНИЯ

БРЕУС С.В.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

Развитие теоретико-методического обоснования сущности экономики знаний, ее роль в развитии экономики страны в условиях глобализации, формирование практических рекомендаций по осуществлению эффективного сотрудничества государства, высших учебных заведений (ВУЗ) и работодателей в контексте экономического обеспечения доступа социально незащищенных слоев населения к качественному высшему образованию.

При написании статьи использовались следующие основные методы: обобщение и систематизация теоретических подходов и эмпирических результатов, содержащихся в научной литературе; сравнений-сопоставлений, экономико-математических расчетов; метод экономического анализа; общенаучные приемы анализа и синтеза.

В условиях глобализации высшее образование играет важную роль в развитии как отдельной страны, так и мира в целом. Происходит переход к экономике, базирующейся на знаниях. Он определяется появлением новых достижений науки и техники и их быстрым распространением практически во всех сферах, а также значительными структурными сдвигами в результате возросшей инновационной активности, и глобализацией научных и технологических знаний. Системе отечественного высшего образования в контексте сотрудничества государства, ВУЗов и работодателей присущи определенные проблемы, которые негативно влияют на возможность ее получения населением, которое не относится к социально незащищенным слоям, но имеет право на обучение за счет средств государственного бюджета в соответствии с результатами внешнего независимого оценивания (ВНО).

Определены основные направления осуществления эффективного сотрудничества государства, ВУЗов и работодателей в контексте экономического обеспечения доступа социально незащищенных слоев населения к качественному высшему образованию с учетом потребностей экономики.

В статье рассмотрены основные аспекты, связанные с определением роли экономики знаний в развитии экономики страны в условиях глобализации, формированием практических рекомендаций по осуществлению эффективного сотрудничества государства, ВУЗов и работодателей в контексте экономического обеспечения доступа социально незащищенных слоев населения к качественному высшему образованию.

Ключевые слова: экономика знаний, высшее образование, социально незащищенные слои населения, рынок труда, государство, ВУЗ, работодатели.

EFFECTIVENESS OF HIGHER EDUCATION: ECONOMIC PROVIDING ACCESS TO QUALITY HIGHER EDUCATION SOCIALLY DISADVANTAGED SEGMENTS OF POPULATION

BREUS S.

Kyiv National University of Technologies and Design

Purpose. The development of theoretical-methodological substantiation essence of the knowledge economy and its role in the development of the economy in the context of globalization, the formation of practical recommendations for implementation of effective cooperation the state, universities and employers in the context of economic of providing access to socially disadvantaged segments of population to qualitative higher education

Methodology. At article writing used the main methods of generalization and systematization of theoretical approaches and empirical results contained in the scientific literature; comparisons, economic and mathematical calculations; method of economic analysis; general scientific methods of analysis and synthesis.

Findings. In a globalized higher education has an important role in the development of both individual countries and the world at large. There is a transition to an economy which is based on knowledge. It is defined by the advent of science and technology and its rapid spread in almost all areas, and significant structural changes as a result of increased innovation activity and the globalization of scientific and technological knowledge. System of national higher education in the context of cooperation between the state, universities and employers are characterized by some problems that negatively affect the possibility of obtaining a population that does not belong to socially disadvantaged segments of population but has the right to education by the state budget in accordance with the results of external assessment (EIA).

Originality. The basic directions of implementation of effective cooperation between the state, universities and employers in the context of economic of providing access to socially disadvantaged segments of population to qualitative higher education to the needs the economy.

Practical value. In the article discusses the basic aspects related to the definition of the role of the knowledge economy in the country's economy in the context of globalization, the formation of practical recommendations for implementation of effective cooperation the state, universities and employers in the context of economic of providing access to socially disadvantaged segments of population to qualitative higher education.

Keywords: *knowledge economy, higher education, socially disadvantaged segments of population, labor market, state, universities, employers.*